

Duitsland in Europa

Achtergrond - 14 september 2006

(10 september 2002) Twee vergissingen kunnen beter meteen de wereld uit worden geholpen. Zelfs als de christen-democratische CDU/CSU op 22 september de Bondsdagverkiezingen wint, schuift Duitsland niet op naar rechts laat staan in de richting van extreem- of populistisch rechts. Die angst is ongegrond.

door Willem Wansink, Amsterdam

De CDU/CSU is geen beweging van egoïstische, luidruchtige, blanke nieuwkomers, zoals de Nederlandse LPF of de FPÖ in Oostenrijk. Zij is een serieuze conservatieve partij. Sinds de oprichting van de Bondsrepubliek in 1949 is ze decennialang aan de macht geweest in de voormalige hoofdstad Bonn. Dat heeft Europa goed gedaan. Bovendien heeft de partij sterke sociale wortels en een nauwe band met de vakbeweging.

Een tweede misverstand is dat een regeringswisseling in Berlijn niet leidt tot een ander Duits beleid ten aanzien van Europa en de Europese Unie. Het tegendeel is waar. De indruk bestaat dat CDU/CSU-kandidaat Edmund Stoiber, eenmaal bondskanselier, een meer pro-Europese weg zal inslaan dan de huidige *Amtsinhaber*, de sociaal-democraat Gerhard Schröder. Naar verwachting zal de Europees gezinde Stoiber in elk geval assertiever optreden als het erom gaat Europa sterker te maken en dichterbij de burgers te brengen.

Geen enkele Duitse regering zal nalaten in Brussel de nationale belangen te verdedigen. Dat gold voor de eerste naoorlogse kanselier Konrad Adenauer (1949-1963), de sociaal-democraat Helmut Schmidt (1974-1982) en voor zijn opvolger, de christen-democraat Helmut Kohl (1982-1998). Alle leiders behartigden nadrukkelijk de Duitse belangen in Brussel, Parijs en Washington. Zij regeerden in andere tijden, ze hadden een andere toon en legden verschillende accenten. Maar alledrie stonden pal voor Duitsland en Europa.

Terwijl Helmut Kohl een onverbloemde chequeboek-diplomatie bedreef en miljoenen D-Marken kon uitdelen, kreeg de benadering van de Europese Unie onder Gerhard Schröder een ander aanzien. Uiteraard was het geld op. Maar de sociaal-democraat Schröder hield ook niet echt van Europa. In tegenstelling tot

Kohl is hij een late, naoorlogse bekeerling. Voordat hij in september 1998 aan de macht kwam, noemde hij de euro, de Europese eenheidsmunt, nog een "ziekelijke misgeboorte".

Onder Schröder nam vooral de belangstelling voor een goed contact met Parijs af. Sinds het ontstaan van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, de voorloper van de EU, is de zogeheten Frans-Duitse 'as' van groot belang geweest voor de economische en politieke vooruitgang in Europa. Zonder een goede samenwerking tussen Duitsland en Frankrijk is nooit vooruitgang geboekt binnen de huidige Unie. Als de een verliest, verliest ook de ander. Schröder wist dat. Maar het is een publiek geheim dat het tussen hem en de conservatieve Franse president Jacques Chirac niet boterde. Als gevolg hiervan wordt de EU getroffen door een leiderschaps crisis, net nu het in de cruciale fase van de interne hervorming en de uitbreiding met een aantal Oost-Europese staten verkeert. Dat kan fatale gevolgen hebben voor de Europese positie in de snel mondialiserende samenleving.

Omdat de media-kanselier Schröder vlak voor de verkiezingen ontdekte, dat de Frans-Duitse betrekkingen wel degelijk belangrijk zijn, belastte hij de SPD-politicus Peter Glotz met de taak die relatie te verbeteren. De erudiete Glotz is een van 105 afgevaardigden voor de Europese Conventie die aan een gemeenschappelijke grondwet werkt. Sindsdien praten Glotz en zijn Franse collega Pierre Moscovici regelmatig over gemeenschappelijke posities in de Conventie. Alsof dat niet genoeg is, ontvingen Schröder en zijn echtgenote Doris de Chiracs afgelopen weekeinde voor lopende camera's thuis, in hun nieuwe woning te Hannover.

Het zal niet gemakkelijk zijn voor Glotz om de Duitsers en Fransen onder een noemer te brengen, constateerde de *Frankfurter Allgemeine Zeitung* op 3 september. De centralistisch gezinde Fransen pleiten voor een Europese president, die in opdracht van de nationale regeringen verantwoordelijk wordt voor de buitenlandse politiek. De federalistisch denkende Duitsers daarentegen willen dat de gemeenschappelijke instellingen in Brussel meer te vertellen krijgen. Volgens de Duitsers moet het parlement in de toekomst de president van de Europese Commissie kiezen.

Cynici beweren dat Schröder de Franse president Chirac uitsluitend voor de vorm had uitgenodigd. Om indruk te maken op de zwevende kiezer, manifesteerde hij zich als internationaal staatsman. Tegelijkertijd had hij steun nodig in zijn afwijzende houding tegenover de Amerikaanse Irak-politiek. Met zijn weigering om de Amerikanen in een oorlog tegen Irak onbeperkte solidariteit te verlenen, zo

luit de kritiek, zadelt Schröder Duitsland op met een isolationistische *Alleingang*.

Wolfgang Schäuble, de vroegere CDU-leider, buitenland-expert in Stoibers schaduwkabinet en mogelijk de nieuwe minister voor Europese Zaken, gaat een stap verder. Hij vindt dat de Frans-Duitse relatie onder Schröder geen enkele rol meer speelt. De CDU/CSU, beweert Schäuble, zal zowel de betrekkingen met Frankrijk als die met de Verenigde Staten snel verbeteren. Anders dan van Schröder zijn van Stoiber Europese initiatieven te verwachten, meent hij. Stoiber en Chirac kennen elkaar al vele jaren, de *Chemie* tussen de beide politici klopt. Zij zijn, als dat in de politiek al mogelijk is, echte vrienden van elkaar. In zoverre zal er dus wel degelijk iets veranderen, mocht centrum-rechts in Duitsland aan de macht komen.

Willem Wansink is redacteur van het weekblad [Elsevier](#). Van 1996 tot 2001 was hij correspondent te Bonn en Berlijn.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/4184/duitsland-in-europa>